УДК 378:37.032

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-6\(11\)-01](https://doi.org/10.33296/2707-0255-6(11)-01)

<https://orcid.org/0000-0002-5710-7752>

Ольга ІГНАТЮК

магістрант кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. академіка І.А.Зязюна, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна

МОДЕЛЮВАННЯ ВИКЛАДАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ В УМОВАХ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Анотація. Статтю присвячено актуальній проблемі формування основ педагогічної майстерності, як результату готовності до педагогічної діяльності аспірантів технічного університету у процесі навчання педагогічним дисциплінам. Розглянуто особливості формування основ педагогічної майстерності аспірантів у процесі 1 року навчання блоку педагогічних дисциплін на підставі моделювання викладання педагогічних дисциплін. У статті розкрито суть процесу моделювання при викладанні педагогічних дисциплін аспірантам університету на підставі компетентісного, системного підходів. Наголошується, що у процесі формування основ педагогічної майстерності варто сформувати певну систему знань, де значне місце мають посідати знання про системне моделювання у педагогічному процесі. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури визначено особливості моделювання викладання педагогічних дисциплін в контексті формування основ педагогічної майстерності у процесі навчання майбутніх докторів філософії в умовах технічного університету. Схарактеризовано модель контекстного системного формування основ педагогічної майстерності у процесі викладання педагогічних дисциплін аспірантам.

Розкривається сутність контекстного системного формування основ педагогічної майстерності при викладанні педагогічних дисциплін майбутнім докторам філософії 1 року навчання, його елементи – цілі, зміст, методи, засоби і форми навчання. Зазначено, що розробка і впровадження блоку педагогічних дисциплін з урахуванням профіналізованого змісту навчання педагогічних дисциплін, фундаменталізованого змісту навчання базових програмних продуктів (силабус), фундаменталізованого зміст навчання перспективних продуктів (випереджаючий характер навчання, форми, методи, інноваційні технології) фахової підготовки в умовах технічного університету сприяє набуттю майбутніми викладачами відповідної ієрархії системи знань, забезпечує готовність майбутніх викладачів до якісної та ефективної репродуктивної та продуктивної професійної діяльності.

Обговорюються результати сформованості основ педагогічної майстерності майбутніх викладачів вищої школи з числа аспірантів 1 року навчання на вищезначених засадах.

Ключові слова: аспірант, доктор філософії, елементи системи, компетентісний підхід, майбутні викладачі, моделювання навчання, педагогічна майстерність, педагогічні дисципліни, результати навчання, технічний університет.

Постановка проблеми в загальному вигляді. В умовах освітніх трансформацій і реформування освіти на всіх рівнях проблема підготовки компетентних викладачів, формування основ педагогічної майстерності, її розвиток і вдосконалення набуває актуальності, особливо у вишій технічній школі, де здебільшого викладачі технічних спеціальностей не мають педагогічної освіти, а складові педагогічної майстерності формують під час навчання в аспірантурі та в подальшій роботі на кафедрі. Дійсно, саме через діяльність педагога відбувається становлення громадянина як особистості і фахівця, зміцнюється інтелектуальний і духовний потенціал нації. Його педагогічна майстерність є складовою інноваційного розвитку суспільства, формування нового покоління конкурентоздатних майбутніх фахівців, спроможних відповідати новим соціальним стандартам.

Не можна не погодитися із думкою І.А.Зязюна, що "...У педагогічній дії є два рівнозначні суб'єкти за змістовною сутністю — Людина і Людина. Вони мають створювати один одному відчуття спокою, рівноваги, благополуччя, щастя. Як це зробити, знає передусім педагог. Він має навчити цього своїх учнів незалежно від предмета викладання. Навчити ненав'язливо, нетенденційно, мимовільно. Навчити своєю Поведінкою, своїм Статусом, своїми Знаннями, своєю Людяністю, своєю Свободою, своєю Любов'ю, своїм Щастям, своїм Талантом" [5, с. 74].

Зазначимо, знайомство з теорією і практикою вищої школи доводить, що педагогічна майстерність передбачає застосування педагогічних і психологічних знань у певній галузі, у межах власного фаху. Від рівня професійної майстерності викладачів залежить результат фахової підготовки студентів та ефективність їхнього особистісного зростання. Тож, важливим стає не лише розуміння сутності педагогічної майстерності — комплексу властивостей особистості, що забезпечує організацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі, але й формування відповідних теоретичних і практичних знань і практично-процесуальних вмінь та навичок здійснення викладацької діяльності в технічному вищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні положення формування основ педагогічної майстерності черпаємо зверненням до думок і ідей К. Ушинського, А. Макаренка і В.Сухомлинського. Розвиток основ педагогічної майстерності, готовності до педагогічної діяльності у майбутніх викладачів вищої школи, запровадження компетентісного, системного підходів, інноваційних умов, технологій і методів у підготовці майбутніх докторів філософії висвітлено у працях В. Бикова, Т. Борової, Н. Волкової В. Гриньової, О.Гури, І. Зязюна, М. Євтуха, Г.Єльнікової, О. Коваленко,

Т. Колбіної, Г. Кравченко, В.Кременя, М.Лазарева, В. Лозової, О.Мещанінова, Н. Ничкало, З. Рябової, Ю. Рашкевича, О. Романовського, І. Прокопенка, С. Сисоєвої, А. Сущенко, Т. Сущенко, О. Сухомлинської [1-5, 11-14 та ін.].

Предметом досліджень форм педагогічної майстерності були різноманітні наукові напрацювання, а саме: основні ознаки іміджу педагога (А.Калюжний, З.Капустіна, П.Лернер, П.Мовчан та інші дослідники); професійна компетентність учителя середньої школи (Т.Коляда, І.Маслікова, О.Ситник та ін.); творчість як детермінанта духовної культури вчителя (В.Наумчик); етика педагога (Е.Савченко); практико-орієнтовані підходи досягнення та складові майстерності (М.Палічишев, В.Перлова); розвиток педагогічної техніки (С.Болсун, Н.Островерхова, А.Чернявська); культури діалогічного мовлення (Н.Десяєва, В.Павленко, О.Севастьянов); майстерності педагогічного спілкування (Ю.Васьків, М.Бабенко, І.Зарецька, Н.Островерхова та ін.); діалогічна компетентність у професійному розвитку вчителя молодших класів (М.Байматова, П.Єршов, М.Палтишев та ін.); акторська майстерність у педагогічній діяльності (О.Булатова, О.Єршова, В.Букатов та ін.); упровадження інноваційних підходів для підвищення компетентності педагогів (О.Темченко); управління формуванням професійної компетентності вчителя (В.Бондар).

У дослідженнях [4-6,8 та ін.] педагогічна майстерність розуміється як:

- характеристика високого рівня педагогічної діяльності, який базується на високому професійному рівні педагога, його загальній культурі та педагогічному досвіді (С.У.Гончаренко);
- комплекс індивідуально-психологічних властивостей особистості педагога, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі (І.А.Зязюн);

- сукупність вмінь, які роблять процес діяльності своєобразним, індивідуальним (Н.В. Кузьмина);
- сплав професійних знань, професійних умінь та навичок, цілеспрямованості та творчих можливостей (О.І.Гура);
- високий рівень педагогічної діяльності, що проявляється в майстерності спілкування й орієнтований на гарантований педагогічний результат (В.І.Лозова);
- функціонуюча система знань, навичок, умінь, психічних процесів, властивостей особистості, що забезпечує виконання завдань навчання й виховання (М.Євтух);
- вираження особистості педагога, його можливостей, і здібностей самостійно, творчо, кваліфіковано займатися педагогічною діяльністю (І.Ф.Прокопенко) тощо.

На жаль, більшість робіт, присвячених цій проблематиці має виражений теоретичний характер та переслідує мету осмислення вимог до педагога вищої школи, осмислення ролі педагогічної майстерності в структурі загальної компетентності викладача. Не заперечуючи важливості цих досліджень, маємо відзначити, що емпіричне дослідження дало б більше інформації щодо сучасного стану формування основ педагогічної майстерності у контексті підготовки викладачів вищої технічної школи з числа аспірантів технічних університетів, які не мають базової вищої педагогічної освіти, і набувають знань з педагогічної діяльності під час навчання в аспірантурі та в подальшій викладацькій діяльності на кафедрах університету за обраним фахом. Відзначені факти обумовили тему і напрямок наукової роботи.

Мета статті полягає в розкритті особливостей формування основ

педагогічної майстерності як результату готовності до педагогічної діяльності аспірантів технічного університету у процесі навчання педагогічним дисциплінам. Отже, до основних завдань даної роботи входять: 1) розгляд особливостей моделювання викладання педагогічних дисциплін в контексті формування основ педагогічної майстерності у процесі навчання майбутніх докторів філософії в умовах технічного університету; 2) розгляд моделі контекстного системного формування основ педагогічної майстерності у процесі викладання педагогічних дисциплін аспірантам та його елементів: цілі, змісту, методів, засобів і форм навчання; 3) здійснити аналіз результатів сформованості основ педагогічної майстерності майбутніх викладачів вищої школи з числа аспірантів 1 року навчання на вищезначених засадах.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна майстерність як характеристика фахівця не зростає сама по собі, вона ґрунтується на досконалому знанні педагогіки, її законів, закономірностей і принципів. Під час викладання дисциплін педагогічного блоку у майбутніх викладачів формується уявлення про педагогічну діяльність і практично-процесуальні вміння здійснювати викладацьку діяльність. Однією з форм діяльності людини є моделювання, тобто побудова, використання та удосконалення моделей. Ми погоджуємося з думкою О.П. Мещанінова, який наголошує, що необхідно зрозуміти універсальність законів природи, всю загальність моделювання, тобто не просто можливість, але і необхідність представлення будь-яких наших знань у вигляді моделей ” [9, с. 42].

Відзначимо, що саме поняття моделі є багатоплановим. У широкому розумінні вона являє собою образ, у тому числі умовний або уявний, зображення, схему, графік, план тощо, або прообраз чи взірць якого-небудь об’єкта, що використовується при певних умовах як його “представник”.

Варто наголосити, що ідея моделі знаходить своє відображення в “імітації” опису якоїсь дійсності, первинної відносно моделі, або ж навпаки, у моделі проявляється принцип “реального втілення”, реалізація певної абстрактивної концепції, і тут первинною виступає вже сама модель.

Тож, з урахуванням вищезазначених особливостей цілком природно визначаються й основні вимоги до моделі. У цьому контексті поділяємо думку О.Г. Романовського, який відзначає такі вимоги до моделі: “По-перше, вона повинна забезпечувати тотожність у певному розумінні будови “моделі” та оригіналу. По-друге, модель має давати вірогідну інформацію стосовно “оригіналу”. По-третє, ця інформація має бути повною у тих межах її використання, на які модель розрахована”[14, с. 37].

Аналіз літератури з проблематики моделювання у теорії і практиці вищої освіти в контексті означеної проблеми дозволяє зробити такі висновки.

По-перше, моделі є засобом існування, носієм знань, і тому роль моделі як теоретичного взірця-еталона не може бути іншою, тобто другорядною, а лише центральною. Нам імпонує думка О.М. Пехоти, яка характеризує роль та значення моделей у “психології й педагогіці індивідуального розвитку майбутнього вчителя”, зазначає, що “проблема моделі як теоретичного взірця-еталона, на наш погляд, одна з центральних...” [11, с. 220].

По-друге, метод моделювання найбільш повно відповідає цілям системного аналізу педагогічних процесів та систем. Так, М.М. Моїсєєв відзначає, що модель є способом існування знань [10].

Дуже слушною є думка І.Г. Климкович про те, що головною метою розробки моделі є формування інформації, яка необхідна при розробці та проведенні навчально-виховного процесу, заходів, що забезпечують відповідність рівня підготовки у вищому навчальному закладі вимогам до

спеціалістів медичного профілю [7, с. 7]. Проте варто зауважити, що потреба у вихованні високої духовності є педагогічною необхідністю сьогодення для кожної без винятку спеціальності.

У професійній підготовці майбутніх фахівців будь якого профілю, а тим паче майбутніх викладачів будь-якої спеціальності і процесі формування основ педагогічної майстерності варто сформувати певну систему знань, де значне місце мають посідати знання про системне моделювання у педагогічному процесі. Тож, погоджуємося з думкою дослідника В.С. Шилов, що студентам слід показати як модель фахівця, так і модель його професійної діяльності, і “структурну модель навчального процесу за п’ять років; моделі творчості та її активізації, моделі особистості та її цілеспрямованості, а також моделі матеріальні – моделі групи студентів, модель окремих дисциплін та інші” [15, с. 78].

Зауважимо, що слід не лише показати, але й надати можливість студентам і викладачам індивідуально моделювати, досліджувати модель навчального процесу. Слушною є думка О.П. Мещанінова, який зазначає: “це створює ситуацію прогнозування та свідомого, мотивованого ставлення, планування свого майбутнього. Більш того, потрібні моделі, які б дозволяли самостійне внесення змін, вдосконалення. Потрібна активна дослідна діяльність, моделювання, оперативне середовище для перевірки будь-яких, самих абстрактних гіпотез, процедура досягнення потрібного результату моделювання шляхом підбору параметрів, алгоритмів діяльності та траєкторій власного розвитку” [9, с. 74].

Зазначимо, що створення будь-якої моделі за суттю є педагогічним процесом, як, наприклад, створення підручника для пізнання. Підтримуємо думку дослідника В.Шило про відокремлення двох основних аспектів

моделювання навчальної діяльності: “ моделювання як зміст, який учні повинні засвоїти, та моделювання як навчальна дія, засіб, без якого неможливе повноцінне навчання” [15, с. 78–79].

Тож, вкрай важливо розуміти, що “особливістю системного моделювання у педагогічному процесі є наявність суб’єкта моделювання чи суб’єкта використання моделі не тільки на стадії створення моделі, але й на стадії реалізації. Те, що залишається в моделі на самоорганізацію (не визначено в моделі, а зображено полем можливостей), повинен домодельовувати педагог у процесі реалізації моделі” [15, с. 62].

Отже, моделювання являє собою інноваційну педагогічну технологію. Інноваційність навчально-виховного процесу постіндустріального, інформаційного суспільства полягає у передачі досвіду набутого знання шляхом моделювання, через досвід діючого покоління науково-педагогічного складу університету новій генерації молоді [2,3].

В освітніх програмах підготовки здобувачів освітньо-наукового рівня «Доктор філософії» 1 року навчання в аспірантурі у ЗВО технічного профілю уведене вивчення дисциплін педагогічного блоку (вібіркова частина): “Основи педагогіки вищої школи”, “Професійна культура педагога”, “Педагогічна риторика”, “Методологія і логіка науково-педагогічної діяльності у вищій технічній школі”. Загальна чисельність слухачів складала 95 осіб. Викладання означених дисциплін відбувалось на підставі запровадження педагогічної концепції Педагогіки Добра академіка І.А.Зязюна, системного, міждисциплінарного та компетентісного підходів, що передбачало максимальне наближення процесу підготовки до реалій майбутньої діяльності викладача, не лише формування цілісного уявлення про майбутню професію, спрямування погляду на майбутнє, але й формування здатності у аспіранта

аналізувати, прогнозувати й проектувати траєкторії професійного зростання суб'єктів освітнього процесу [1,6,12,13].

Виконання професійної діяльності викладача вищу потребує від аспіранта як майбутнього викладача сформованості когнітивних (логічного, критичного, системного мислення; оригінальності мислення; здатності до прогнозування, моделювання, знаходження закономірностей, ерудиції) та якостей особистості (саморефлексії, виховання самостійності та ін.) [5, 12,13].

Зазначимо, що огляд цілей (навчальних, розвивальних та виховних) контекстного системного формування основ педагогічної майстерності у процесі викладання педагогічних дисциплін у майбутніх докторів філософії (рис.1) невід'ємний від інших елементів контекстного системного формування основ педагогічної майстерності, а саме змісту, методів, засобів і форм навчання. Під час вивчення дисциплін педагогічного блоку (вбіркова частина): “Основи педагогіки вищої школи”, “Професійна культура педагога”, “Педагогічна риторика”, “Методологія і логіка науково-педагогічної діяльності у вищій технічній школі” викладачі намагаються донести до аспірантів широке коло важливих питань, у першу чергу серед яких виокремлені наступні положення, як розуміння значення особистості педагога, важливість спрямованості педагога на добро, істину, значущість моральності педагога для ефективної професійної діяльності, доказово розглядають педагогіку як мистецтво, сутність і зміст педагогічної дії.

На вивчення кожної навчальної дисципліни відводиться 60 годин / 2 кредита ECTS. Аудиторних -20 годин, лекцій -10 годин, практик – 10 годин, СРС - 40 годин.

Рис. 1 Модель цілей контекстного системного формування основ педагогічної майстерності у процесі викладання педагогічних дисциплін майбутнім докторам філософії 1 року навчання

Вважаємо, що розробка і впровадження блоку педагогічних дисциплін з урахуванням профіналізованого змісту навчання педагогічних дисциплін, фундаменталізованого змісту навчання базових програмних продуктів (силабус), фундаменталізованого змісту навчання перспективних продуктів (випереджаючий характер навчання, форми, методи, інноваційні технології) фахової підготовки в умовах технічного університету сприяє набуттю майбутніми викладачами відповідної ієрархії системи знань, яку можна подати у такому вигляді:

зміст науково-теоретичних знань, які пов'язані з методологією педагогіки, психології, риторики, основ професійної культури викладача, менеджменту, інженерної педагогіки, акмеології і відображають зміст знань про самість, самореалізацію, педагогічну діяльність, професіоналізм особистості і діяльності, логіку навчального процесу, логіку навчального предмету, логіку педагогічного контролю;

зміст практично-процесуальних знань, що містять інформацію про особливості педагогічної і акмеологічної діяльності, яка сприяє формуванню відповідних умінь, виконанню певних дій, отже це знання про способи досягнення професійної майстерності і професіоналізму: формування власної продуктивної Я-концепції, виявлення критеріїв, показників, рівнів власного розвитку і розвитку своїх колег, а також всебічну апробацію та застосування ефективних інноваційних педагогічних технологій, удосконалення змісту та методик викладання матеріалу професійно орієнтованих і спеціальних дисциплін у професійній підготовці майбутніх конкурентоспроможних фахівців, знаходити рішення у професії, використовуючи науковий підхід. Тож, у процесі навчання блоку педагогічних дисциплін майбутніх фахівців не

педагогічного профілю в умовах аспірантури зроблено особливий наголос на розвитку тих умінь, які знадобляться особистості для здійснення ефективної професійної діяльності (педагогічної), так й життєдіяльності взагалі.

Отже, зміст контекстного системного формування основ педагогічної майстерності у процесі викладання педагогічних дисциплін у майбутніх докторів філософії містить профіналізований зміст навчання педагогічних дисциплін, фундаменталізований зміст навчання базових програмних продуктів, фундаменталізовані зміст навчання перспективних продуктів (випереджаючий характер навчання, форми, методи, інноваційні технології), який забезпечує готовність майбутніх викладачів до якісної та ефективної репродуктивної та продуктивної професійної діяльності.

Залежно від форми взаємодії викладача з аспірантами під час викладання педагогічних дисциплін, або аспірантами (як викладачами під час педагогічної практики) зі студентами (фронтальна, індивідуальна, парна, колективна) розв'язання означених проблемних завдань передбачає застосування загальновідомих логічних та евристичних методів розв'язання творчих задач (евристичних питань, евристичних прийомів, «мозкової атаки», методу 635, методу нових варіантів, методу Делфі, методу щоденників, методу синектики тощо.) Оцінка впливу елементів контекстного системного формування основ педагогічної майстерності при викладання дисциплін педагогічного блоку на сформованість основ педагогічної майстерності у аспірантів 1 року навчання представлено в табл.1.

Таблиця 1

Характер відповідей аспірантів	Кількість позитивних відповідей	% від загального числа відповідей
Профіналізований та фундаменталізований зміст педагогічних	89	94

дисциплін сприяли усвідомленню сутності основ педагогічної майстерності майбутнього педагога, розумінню сутності педагогіки як мистецтва, педагогічної діяльності		
Зрозуміли питання значущості моральності педагога для ефективної професійної діяльності	91	96
Навчилися організації професійної діяльності (викладацькій за фахом) на рефлексивній основі	67	71
Навчилися аналізувати інформацію, психологічні та соціальні особливості діяльності, на її підставі обирати та застосовувати у навчально-виховному процесі сучасні методики та інноваційні педагогічні технології, знаходити рішення у професії, використовуючи науковий підхід	73	77
Оволоділи навичками оцінки суб'єктивних і об'єктивних показників особистіно-професійного потенціалу особистості, його процесдатності, навчилися формувати та запроваджувати стратегії, методики, технології особистісно професійного розвитку і вдосконалення	69	73
Навчилися методикам управління емоційними станами колег і вихованців, попередження емоційного вигорання, афектних станів особистості, запобігання конфліктів у діяльності	65	69
Відзначають важливість розуміння логіки навчального процесу, логіки навчального предмету, логіки педагогічного контролю в системі вищої школи; здатність володіти педагогічними технологіями, вміннями проектування змісту і методик професійної підготовки майбутніх фахівців	70	74
Оволоділи навичками діяти етично і брати на себе відповідальність за вплив своєї професійної поведінки на навколишнє середовище і суспільство	65	68
Сформували уявлення про педагогічну техніку викладача (у т.ч. керування емоційними станами, володіння собою (осанка, міміка, жести), технікою мови, вміннями співпрацювати з колективом у процесі вирішення педагогічних завдань)	74	78
Відзначають розуміння закономірностей і технологій розвитку голосової культури	71	75
Усвідомили значущість ефективної педагогічної взаємодії зі студентами, етапи педагогічного спілкування її мету, цілі	68	72
Сформували вміння виступати перед аудиторією та вести дискусію; аргументовано відстоювати свою позицію;	70	67
Усвідомили рівень своїх якостей, необхідних для майбутнього професіонала (викладача за фахом у вищій школі)	76	80
Виявили фактори, що перешкоджають їхньому становленню як мобільних фахівців, професіоналів, лідерів	66	63

Оцінка впливу елементів контекстного системного формування основ педагогічної майстерності при викладанні дисциплін педагогічного блоку на

сформованість основ педагогічної майстерності здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії» 1 року навчання в умовах аспірантури

Отже, наведені дані педагогічної діагностики свідчать про позитивну динаміку змін відповідних знань, умінь, навичок та професійно важливих якостей особистості майбутнього викладача, яка відбулася у слухачів під час підготовки в умовах аспірантури і навчання дисциплінам педагогічного блоку на підставі моделювання викладання педагогічних дисциплін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, педагогічна майстерність як характеристика фахівця не зростає сама по собі, вона ґрунтується на досконалому знанні філософських, педагогічних, психологічних законів, закономірностей і принципів. Рівень педагогічної майстерності викладача вищої школи є важливим чинником навчально-виховного процесу, він позначається на результатах навчання студентів, на формуванні їх як особистостей, конкурентоспроможних фахівців.

В умовах освітніх трансформацій майбутній викладач має володіти розвиненими навичками системного моделювання педагогічних процесів. Адже, моделювання являє собою інноваційну педагогічну технологію, цілі, зміст й методику організації якої побудовано на загальновідомих педагогічних принципах – цілеспрямованості; науковості змісту виховання й навчання; доступності; системності; послідовності; наочності; вибору оптимальних методів, форм, засобів навчання і виховання; комплексного підходу до навчання й виховання. Оцінка впливу елементів контекстного системного формування основ педагогічної майстерності при викладанні дисциплін педагогічного блоку (цілей, змісту, методів, засобів і форм навчання) на сформованість основ педагогічної майстерності у аспірантів 1

року навчання показала позитивну динаміку змін. Подальші дослідження маємо спрямувати на визначення стратегій і методик випереджаючої підготовки та управління якістю фахової підготовки майбутніх викладачів вищої школи.

Використана література

1. Бобрикова Ю.С. Сучасні та інноваційні методи викладання і навчання спеціалістів у вищій школі. Ю.С.Бобрикова // Адаптивне управління: теорія і практика Серія «Педагогіка» №4(7), 2018.
2. Борова Т.А. Адаптивне управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників у контексті європейських цінностей забезпечення якості вищої освіти Т.А.Борова // Адаптивне управління: теорія і практика Серія «Педагогіка» №4(7), 2018.
3. Єльнікова Г.В. Адаптивне управління: міжгалузеві зв'язки, науково-прикладний аспект: [кол. монографія] / Г.В.Єльнікова, Т.А.Борова, З.В.Рябова та ін.; за заг. і наук. ред. Г.В. Єльнікової. – Х.: Мачулін, 2017. – 440 с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Зязюн І.А Педагогічна майстерність І. А. Зязюн. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
6. Ігнатюк О.А. Компетентнісний підхід в організації підготовки здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії» усіх спеціальностей технічного університету до педагогічної діяльності / О.А.Ігнатюк / Компетентнісний підхід в освіті та професійній діяльності: Всеукраїнська наук.-прак. конф.: 14-20 квітня 2018 р.: матеріали. - Харків: ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2018. – С. 74-76.
7. Климкович И. Г. Модель специалиста медицинского профиля: лекция / И. Г. Климкович. – М.: ЦОЛИУВ, 1989. – 39 с.
8. Кушнір В. А. Теоретико-методологічні основи системного аналізу педагогічного процесу вищої школи: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Кушнір Василь Андрійович. – Кіровоград, 2001. – 482 с.
9. Мещанінов О.П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: [монографія] / О. П. Мещанінов. – Миколаїв: вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2005. – 460 с
10. Мещанінов О. П. Теоретичні засади моделювання педагогічних систем / О. П. Мещанінов // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: збірник

наукових праць. - Харків:Українська інженерно-педагогічна академія, 2006. – №12. – С.32-39.

11.Пехота Е. Н. Индивидуализация профессионально- педагогической подготовки учителя: дис... д. пед. наук: 13.00.04 / Пехота Елена Николаевна. К., 1997. 430с.

12.Професійна культура педагога: навч.-метод. посіб. /О.С. Пономарьов, О.Г. Романовський, О.А. Ігнатюк, М.П. Згурська. – Харків:НТУ «ХП», 2011. – 198 с.

13.Романовський О.Г., Ігнатюк О.А., Серeda Н.В Особливості формування основ педагогічної майстерності здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії» на засадах міждисциплінарного підходу і концепції Педагогіки Добра академіка І.А.Зязюна // Теорія і практика управління соціальними системами. 2018. №4. С.3-15.

14.14.Романовський О. Г. Підготовка майбутніх інженерів до управлінської діяльності: [монографія] / О. Г. Романовський. – Харків: Основа, 2001. – 324 с.

15.Шило В. До питання моделювання навчальної діяльності в системі інженерної освіти / В. Шило// Вища освіта України. – 2002. – №4. – С.76–80.

References

1. Bobrykova Yu.S. Suchasni ta innovatsiini metody vykladannia i navchannia spetsialistiv u vyshchii shkoli. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka Seriia «Pedahohika»*. 2018. № 4 (7). URL : <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/15>.

2. Borova T.A. Adaptyvne uprailinnia profesiinym rozvytkom naukovopedahohichnykh pratsivnykiv u konteksti yevropeiskykh tsinnosti zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka Seriia «Pedahohika»*. 2018. № 4 (7). URL : <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/7>.

3. Yelnykova H.V. Adaptyvne upravlinnia: mizhhaluzevi zviazky, naukovoprykladnyi aspekt: [kol. monohrafiia]. Kh.: Machulin, 2017. 440 s.

4. Entsyklopediia osvity / Akad. ped. nauk Ukrainy; holovnyi red. V.H. Kremen. K.: Yurinkom Inter, 2008. 1040 s.

5. Ziazun I.A. Pedahohichna maisternist I.A. Ziazun. K.: Vyshcha shkola, 2004. 422s.

6. Ihnatiuk O.A. Kompetentnisnyi pidkhid v orhanizatsii pidhotovky zdobuvachiv osvitno-naukovoho rivnia «doktor filosofii» usikh spetsialnosti

tehnichnoho universytetu do pedahohichnoi diialnosti. *Kompetentnisnyi pidkhid v osviti ta profesiinii diialnosti: Vseukrainska nauk.-prak. konf.:14-20 kvitnia 2018 r.: materialy*. Kharkiv: KhNU im.V.N.Karazina, 2018. S. 74–76.

7. Klymkovych Y.H. Model spetsyalysta medytsynskoho profylia: lektsiya / Y.H. Klymkovych. M. : TsOLYUV, 1989. 39 s.

8. Kushnir V.A. Teoretyko-metodolohichni osnovy systemnoho analizu pedahohichnoho protsesu vyshchoi shkoly: dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04 / Kushnir Vasyl Andriiovych. Kirovohrad, 2001. 482 s.

9. Meshchaninov O.P. Suchasni modeli rozvytku universytetskoï osvity v Ukraini: [monohrafiia] / O.P. Mieshchaninov. Mykolaiv: vyd-vo MDHU im. P. Mohyly, 2005. 460 s

10.Mieshchaninov O.P. Teoretychni zasady modeliuvannia pedahohichnykh system. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity: zbirnyk naukovykh prats*. Kharkiv:Ukrainska inzhenerno-pedahohichna akademiia, 2006. №12. S.32–39.

11.Pekhota Ye.N. Individualizatsiya professionalno- pedagogicheskoy podgotovki uchytelya: dis... d-ra ped. nauk: 13.00.04 / Pekhota Yelena Nikolaevna. K. 1997. 430 s.

12.Profesiina kultura pedahoha: navch.-metod. posib. /O.S. Ponomarov, O.H. Romanovskiy, O.A. Ihnatiuk, M.P. Zghur ka. Kharkiv:NTU «KhPI», 2011. 198 s.

13.Romanovskiy O.H., Ihnatiuk O.A., Sereda N.V Osoblyvosti formuvannia osnov pedahohichnoi maisternosti zdobuvachiv osvitno-naukovoho rivnia «doktor filosofii» na zasadakh mizhdystsyplinarnoho pidkhodu i kontseptsii Pedahohiky Dobra akademika I.A.Ziaziona. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymi systemamy*. 2018. №4. S.3–15.

14.Romanovskiy O.H. Pidhotovka maibutnykh inzheneriv do upravlinskoï diialnosti: [monohrafiia]. Kharkiv: Osnova, 2001. 324 s.

15.Shylo V. Do pytannia modeliuvannia navchalnoi diialnosti v systemi inzhenernoi osvity. *Vyshcha osvita Ukrainy*. 2002. № 4. S.76–80.

Ольга Анатольевна Игнатюк

магістрант кафедри педагогіки, іноземної філології і перекладу
Харківського національного економічного університету імені Семена
Кузнеця, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри
педагогіки і психології управління соціальними системами ім. академіка
І.А.Зязюна, Національний технічний університет “Харківський
політехнічний інститут”, Харків, Україна

МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ДОКТОРОВ ФИЛОСОФИИ В УСЛОВИЯХ ТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Аннотация. Статья посвящена актуальной проблеме формирования основ педагогического мастерства, как результата готовности к педагогической деятельности аспирантов технического университета в процессе обучения педагогическим дисциплинам. Рассматриваются особенности формирования основ педагогического мастерства аспирантов в процессе обучения блока педагогических дисциплин на основе моделирования преподавания педагогических дисциплин. В статье раскрыта суть процесса моделирования при преподавании педагогических дисциплин аспирантам университета на основании компетентного, системного подходов. Акцентируется внимание, что в процессе формирования основ педагогического мастерства стоит сформировать определенную систему знаний, где значительное место должны занимать знания о системном моделировании в педагогическом процессе.

На основе анализа психолого-педагогической литературы определены особенности моделирования преподавания педагогических дисциплин в контексте формирования основ педагогического мастерства в процессе учебы будущих докторов философии в условиях технического университета.

Охарактеризована модель контекстного системного формирования основ педагогического мастерства в процессе преподавания педагогических дисциплин аспирантам. Раскрываются сущность контекстного системного формирования основ педагогического мастерства в преподавании педагогических дисциплин будущим докторам философии 1 года обучения, його элементы – цели, содержание, методы, способы и формы обучения.

Отмечается, что разработка и внедрение блока педагогических дисциплин с учетом профинализированного содержания обучения педагогических дисциплин, фундаментализированное содержание обучения базовых программных продуктов (силабус), фундаментализированное содержание обучения перспективных продуктов (опережающий характер обучения, формы, методы, инновационные технологии) профессиональной подготовки в условиях технического университета способствует приобретению будущими преподавателями соответствующей иерархии системы знаний, обеспечивающих готовность будущих преподавателей к качественной и эффективной репродуктивной и продуктивной профессиональной деятельности.

Обсуждаются результаты сформованности основ педагогического мастерства будущих преподавателей высшей школы из числа аспирантов 1 года обучения на заявленных выше основах.

Ключевые слова: аспирант, будущие преподаватели, доктор философии, компетентносный подход, моделирование преподавания, педагогическое мастерство, педагогические дисциплины, результаты обучения, элементы системы, технический университет

Olga An. Ignatyuk

Master student of Department of Pedagogy, Foreign Philology and Translation
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,
Doctor of science in Pedagogy, Full Professor, Professor of Pedagogy and
Psychology of Social Systems Management Department of the academician
I. Zyazyun, National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, Ukraine

MODELING OF TEACHING OF PEDAGOGICAL DISCIPLINES IN THE PROCESS OF PREPARATION THE FUTURE DOCTORS PHILOSOPHY IN THE CONDITIONS OF TECHNICAL UNIVERSITY

Abstract. The article is devoted to the actual problem of pedagogical excellence basis formation as a result of readiness to the pedagogical activity of doctoral students in the technical university in the process of pedagogical disciplines teaching. The peculiarities of pedagogical excellence basis formation of doctoral students in the process of pedagogical disciplines teaching on based process modeling leaning pedagogical disciplines are considered.

The article reveals the essence of the modeling process when teaching pedagogical disciplines to graduate students of the university on the basis of a competent, systematic approach. Examined hide essence of the context system forming of bases of pedagogical mastery in teaching of pedagogical disciplines future Ph.D.s of 1 of educating, it elements are aims, maintenance, methods, methods and forms of educating. The results of pedagogical excellence basis formation of future high school pedagogues from the 1-year postgraduate students on above-mentioned principles are discussed.

In the process of forming the foundations of pedagogical mastery, it is worthwhile to form a certain system of knowledge where knowledge about system modeling in the pedagogical process should occupy a significant place. Based on the analysis of psychological and pedagogical literature, the features of modeling teaching pedagogical disciplines in the context of forming the foundations of

pedagogical skills in the process of studying future PhDs in a technical university are determined.

The model of the systemic context formation of the foundations of pedagogical skills in the process of teaching pedagogical disciplines to graduate students is characterized. Depending on the stage of the context-based system formation of the foundations of pedagogical skills when teaching pedagogical disciplines to future PhDs of 1 year of study, this is achieved through the achievement of a number of goals.

We believe that the development and implementation of a block of pedagogical disciplines, taking into account the professionalized content of teaching pedagogical disciplines, the fundamentalized teaching content of basic software products (silibus), the fundamentalized teaching content of promising products (the leading nature of training, forms, methods, innovative technologies) of training in a technical university promotes the acquisition by future teachers of the corresponding hierarchy of knowledge systems, both ensures, the readiness of the future teachers to the quality and efficiency of reproductive and productive career

The analysis of the results of the formation of the foundations of pedagogical skills of the future higher school teachers from among the graduate students of 1 year of study on the above foundations showed a positive trend. Conclusions and prospects for further research in the direction of this direction are shown.

Keywords: competence approach, graduate student, future teachers, Ph.D., pedagogical excellence, pedagogical disciplines, process modeling leaning, results of studies, system elements, technical university.

Стаття надійшла до редакції 08.03.2019 р.